Nr. 6-7. Kraków, czerwiec-lipiec 1903 r. Rok III.

MIESIĘCZNIK
TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.
ORGAN ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Wychodzi ostatniego dnia każdego miesiąca.
Przedpłata wynosi 4 korony rocznie.

Adres Redakcyi i Administracyi:
Kraków, Studencka 5. II p.

XI. Protokół

zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Delegatów T. S. L.

odbytego we Lwowie w dniach 1. i 2. czerwca 1903.

Przewodniczy prezes, dr Ernest Bandrowski. Obecni: dr Jan Nikisch (Brody), Wł. Ławrowski, St. Jaworski (Drohowyże), A. Kruczkowski, A. Salawowa (Husiatyn), J. Duczymiński, J. Moczydłowski, E. Obertyński, dr H. Finkel, dr J. Opieński (Żółkiew), J. Poschinger, St. Błotnicki, M. Pilecki (Stanisławów m.), Mayer Zygm. (Ostrawa Mor.), M. Bogdanowicz, Wł. Kozicki (Busk), Bętkowski Bolesław (Janów), Barzykowska, A. Haliński (Brzeżany), A. Cieński, Olga Klimkiewicz, dr St. Skąpski, J. Wielowiejski (Horodenka), H. Malawska, F. Krischke, A. Sucheni, F. Bańkowski (Jarosław), Ant. Woroniecki, T. Buła, Jul. Zaleski, E. Długopolski, Fr. Oziębły (Kraków akad.), dr Bobrowski, Rajchman (Kraków III), Słonecki, Romański (Złoczów), Fr. Kruczkowski (Lwów, Asnyka), J. Dąbski, J. Kachnikiewicz, Z. Tranda, St. Zakrzewski (Lwów, Kościuszki), J. Jankowski, T. Nowakowski, L. Silberman, W. Sikorski, B. Wirstlein, K. Stroka, M. Strzetelski, L. Reutt (Lwów, techn.), K. Argasiński, M. Bandrowska, J. Browiński, J. Diehl, K. Fiszer, K. Lewicki, L. Młodzianowska, J. Starklówna, W. Zabawski, W. Żebrowski, A. Dubieński, M. Prószyński, J. Milczanowski (Lwów, akadem.), W. Nemetzowa, M. Dydyńska (Stanisławów, Pań), H. Dulębina, H. Pawlewska, Marconiówna, dr B. Dulęba, J. Popławski, dr K. Wróblewski, dr Wł. Szydłowski, dr Z. Próchnicki, F. Popławska, St. Kośmiński (Lwów, T. T. Jeża), L. Opolska, dr. W. Serkowski (Stryj), Klimaszewski, Wójcikiewicz, Kowalska (Kołomyja), Wł. Wahn (Gródek), Ant. Bielak (Sanok), M. Kiedacz (Drohobycz), Odrzywolska (Schodnica), Jakliński, Matuszewski (Borszczów), dr W. Sokalski (Gliniany), D. Krzyczkowski, Doliński, Wygoda (Lwów, Kazimierza W.), St. Nowicki (Szczakowa), Skałkowska, Bieńkowska, A. Lewicka, A. Aleksandrowiczówna, Bętkowska, J. Lewicka, Dulębianka, Hemmerling, S. Jaworska, K. Królikowska, Klimkiewicz, J. Kosińska, Łomnicka, Orska, dr Serbeński, Twardowski, Wiśniewska, St. Wekslerowa, Filippi Olga (Lwów, Pań), Gerżabkowa, Gerżabek, dr Grzybowski (Czortków), Bieganowski (Rzeszów), Andruszewski (Krasne) Olszewski, Jamrogiewicz, Głowiński (Rohatyn), Solecki (Kopyczyńce), Baczmański, Piwko, Wajda, Hubisz (Sokolniki), Barys (Kaczanówka), Podolak (Kutkorz), dr A. Wurst (Kałusz), Kessler, Schmid (Tarnopol), Tarnawska, Tarnawski (Przemyśl); członkowie Zarządu głównego i Rady Nadzorczej: dr Adam, dr Balicki, dr Gertler, Januszewski, Bujwidowa, Wojnar. Ogółem 135 osób, reprezentujących 168 głosów, a 46 Kół miejscowych.

Na wstępie wita przewodniczący przybyłych delegatów, konstatuje, że jest komplet statutem określony i do uchwał potrzebny. Stwierdza pomyślny na ogół rozwój Towarzystwa, oznajmia, że drukowane sprawozdanie Zarządu głównego

za rok 1902 znajduje się w rękach wszystkich Delegatów i Kół, a z niego jasno zdać sobie można sprawę, że Zarząd usilnie starał się, by działalność Towarzystwa we wszystkich kierunkach rozwijała się statecznie w ramach i zakresie wskazanym statutem i istotnemi potrzebami. Sprawa zmienionego statutu jest w toku, jednakże konieczność przeprowadzenia pewnych stylistycznych zmian na żądanie syndyka m. Krakowa, spowodowała zwłokę i potrzebę ponownego rozpatrzenia na obecnem Walnem zgromadzeniu uchwalonego już statutu. Wprowadzenie w czyn nowego statutu przyczyni się do utrwalenia nowej organizacyi okręgowej, a z nią do intenzywniejszej działalności T. S. L. Życzeniem, by obrady Zjazdu przyczyniły się do zjednoczenia sił w pracy nad oświatą, kończy przewodniczący swe przemówienie, powołując na skrutatorów pp.: dra Dulębę, Wekslerową i Ostrowskiego, na weryfikatorów pp.: dra Gertlera i Rajchmana. Ponieważ protokół z poprzedniego Walnego zgromadzenia był ogłoszony drukiem, uchwalono uwolnić sekretarza od odczytywania tegoż.

P. Kasper Wojnar imieniem Zarządu głównego stawia wniosek o zamianowanie Zygmunta Miłkowskiego (T. T. Jeża) członkiem honorowym T. S. L., przytaczając motywa, jakie kierowały Zarządem głównym, kiedy wniosek ten podjął. Chwila obecna, kiedy społeczeństwo polskie czci jubileusz pisarskiej i obywatelskiej pracy Miłkowskiego, T. S. L. w ten sposób pragnie ze swej strony przyczynić się do wyrażenia hołdu znakomitemu pisarzowi. Wniosek przyjęto wśród gromkich oklasków zgromadzenia i uchwalono jednomyślnie.

Dr Gertler referuje poprawki do uchwalonej na ostatniem Walnem zgromadzeniu zmiany statutu. Oznajmia, że sprawa ostatecznego załatwienia zmian uchwalonych ugrzęzła w krakowskiej Radzie miejskiej, która zażądała poprawki w § 62. Dr Gertler przedkłada proponowaną przez syndyka krak. Rady miejskiej zmianę, a także projekt paragrafu przejściowego.

P. dr Dulęba zabiera głos i odczytuje imieniem Koła im. T. T. Jeża interpelacyę następującą:

Za jednomyślną uchwałą Zgromadzenia Koła im. T. T. Jeża i na również zgodne tegoż polecenie z dnia 25. maja b. r., mam zaszczyt przedłożyć interpelacyę względnie wniosek w sprawie, odnoszącej się do zmiany statutu Towarzystwa Szkoły ludowej. Zapewne wszystkim Szanownym delegatom wiadome są powody, przemawiające za rychłą reformą T. S. L., ugruntowaną na 10-letniem doświadczeniu naszego Towarzystwa.

Potrzebę tej reformy z całą stanowczością uznało zeszłoroczne zwyczajne Walne zgromadzenie majowe, wyborem specyalnej komisyi delegatów Towarzystwa i poleceniem Zarządowi głównemu, aby w ostatecznym czteromiesięcznym terminie zwołał nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, w celu przedłożenia mu do uchwały referatu komisyjnego.

Referenci komisyi, znacznie przed terminem wygotowali polecone im projekty reformy. Minął prekluzywny termin czteromiesięczny, upłynął równy temu okres czterech miesięcy, wreszcie po ośmiu miesiącach odbyło się przez Zarząd główny zwołane z początkiem lutego b. r. nadzwyczajne Walne zgromadzenie.

Zgromadzenie to z możliwą ścisłością przejrzawszy referaty komisyjne, uchwaliło projektowaną reformę T. S. L. i poleciło Zarządowi głównemu uzyskać z możliwym pośpiechem zatwierdzenie przez władzę państwową przyjętych zmian statutu i zajęcie się wprowadzeniem uchwalonego regulaminu organizacyjnego Związków okręgowych.

Tymczasem Zarząd główny po dalszych czterech miesiącach zawiadamia nas, że ze względu na zmieniony § 62. statutu sprawa ugrzęzła w Radzie miejskiej krakowskiej, co dla nas wydaje się niewystarczającem tłumaczeniem.

Nie wolno nam ani na chwilę przypuszczać, że w sprawie powyższej, tak doniosłej dla rozwoju Towarzystwa, mogłoby komuś w Zarządzie głównym lub w Radzie nadzorczej zależeć na uśmierceniu sprawy, lecz zawsze żywimy uzasadnioną obawę, że, jeżeli sprawa pójdzie dalej krokiem żółwim przez Zarząd główny prowadzonym, może być odroczoną ad calendas graecas.

Stawiamy interpelacyę do Szanownego Prezydyum, względnie do Szanownego Zarządu głównego, jakie kroki zostaną przedsięwzięte, w celu spiesznego dokonania już uchwalonej reformy T. S. L.?

Prosimy o odpowiedź na komisyi wybrać się mającej dla wniosku w sprawie organizacyi szkółek początkowych, dla rozpatrzeuia tej odpowiedzi i przedłożenia konkretnego wniosku na plenarnem zebraniu Szanownych delegatów dnia następnego.

Dr Próchnicki oświadcza, że wobec tylko co przedstawionych wyjaśnień p. dra Gertlera uważa niektóre punkty interpelacyi za zbyteczne, uważa natomiast, że byłoby pożytecznem wybrać komisyę statutową, któraby załatwiła projektowane poprawki, oraz § co do postanowień przejściowych, ten ostatni bowiem wymaga bliższego rozpatrzenia i zdaniem mowcy, inaczej załatwionym być powinien. Wniosek dra Próchnickiego co do wyboru komisyi uchwalono.

Po pięciominutowej pauzie w obradach wybrano trzy komisye: statutową, złożoną z pięciu osób, sprawozdawczą z osób 11. i wnioskową z osób 20. złożoną. Na tem zakończono, postanawiając drugie plenarne posiedzenie odbyć nazajutrz o godzinie 9-ej rano w sali ratuszowej.

(Popołudniu obrady komisyjne.)

II. plenarne posiedzenie w sali ratuszowej

dnia 2. czerwca 1903.

Przewodniczący dr Bandrowski zagaja posiedzenie i ogłasza następujący porządek dzienny: 1) Sprawozdanie Rady nadzorczej, 2) Komisyi sprawozdawczej, 3) Komisyi statutowej, 4) Wybory, 5) Sprawozdanie Komisyi wnioskowej.

Dr Gertler imieniem Rady nadzorczej przedstawia sprawozdanie za rok ubiegły. Zaznacza, że rozwój Towarzystwa w r. 1902 przedstawia się na ogół korzystnie, pod wielu względami nawet bardzo dodatnio. Pod względem rozrostu organizacyi wzrost ilościowy Kół i czytelń nowozałożonych jest niezwyczajnie ożywiony, zwłaszcza w Galicyi wschodniej. Zarząd główny z całych sił starał się bądź to przez inicyatywę własną, bądź też przez popieranie dążeń Kół zadania swe spełniać rzetelnie. Nie porzucając w zupełności dawnego systemu wewnętrznej administracyi z pomocą komisyi i sekcyi, dla uproszczenia i przyspieszenia w załatwianiu spraw bieżących powołał Zarząd główny do działania t. zw. Wydział ścisły, któremu zakreślił kompetencyę w załatwianiu pewnej, bardzo znacznej kategoryi spraw. To też użyteczny ten i pod względem praktycznym wypróbowany system nader dodatnio wpłynął na działalność Zarządu głównego, na ożywienie i ściślejsze zespolenie się akcyi Zarządu głównego z działalnością Kół miejscowych. Reorganizacya buchalteryi przeprowadzona w roku sprawozdawczym wpłynęła nader dodatnio na racyonalną gospodarkę finansową. Jeżeli były pewne niedomagania, to przyczyn tego szukać należy w fakcie, że Walne zgromadzenia wybierają członków do Zarządu głównego nie zawsze z należytym doborem, wskutek czego wiele osób wybranych do Zarządu głównego zamiast rezygnować, pozostają nieczynnymi z braku czasu.

Deficyt wykazany w sprawozdaniu kasowem pochodzi znowu stąd, że Walne zgromadzenia czynią uchwały bez zważania i obliczenia, czy na wykonanie ich rozporządza kasa główna odpowiedniemi środkami finansowemi. Stąd pochodzi wiele niewykonanych wniosków. Przyczyny deficytu tkwią także w tem, że wiele bardzo Kół miejscowych nie nadsyła Zarządowi głównemu statutem przepisanej części dochodów. Stanu takiego nie można nazwać normalnym. Rada nadzorcza zmuszoną była energicznie upomnieć zalegające Koła o nadsyłanie części funduszów Zarządowi głównemu w r. 1902. Że upomnienie takie było nieodzownem, niechaj posłuży fakt, że w r. 1902 zamiast 38.000 koron, wpłynęło do kasy Zarządu głównego tylko 3.000 koron. Poprawa w tym kierunku jest wprost konieczną. Należy stanowczo zaapelować do Kół i ofiarności publicznej, jak to czyni czeska »Matica« szkolna, trzeba naśladować Czechów, jeśli zamiary i chęci nasze w czyn mają się zmienić. Jeśli funduszów nie będzie, to choćby tak doniosła uchwała, jak organizowanie szkółek początkowych, musi pozostać tylko projektem. Potrzebne tu są także częstsze lustracye. Nie można w zupełności czynić zarzutów Zarządowi głównemu z powodu, iż lustracye nie zostały przeprowadzone na skalę szerszą, gdyż wielu delegatów z łona Kół mimo poruczenia im mandatów do lustracyi, lustracyi nie przeprowadziło. Okazuje się dlatego niezbędnem wprowadzenie stałego

lustratora T. S. L. W niedalekiej przyszości zajdzie także potrzeba zabezpieczenia bytu i na starość dla urzędników i nauczycieli Towarzystwa. Nowa w tym kierunku ustawa państwowa ułatwi nam to ważne zadanie przyszłości.

Centralna składnica książek i dzieł ludowych w miarę możności spełniała zadanie swe dobrze, a pewne braki da się w przyszłości usunąć. Podnieść tu należy z gorącem uznaniem pracę i poświęcenie prezesa Zarządu głównego, jego oddanie się i dbałość godną naśladowania dla spraw Towarzystwa. Szczere podziękowanie wyrazić wreszcie należy ofiarodawcom i wszystkim pracownikom na niwie naszej.

Wnioskiem o udzielenie Zarządowi głównemu absolutoryum z czynności kończy referent sprawozdanie Rady nadzorczej. Wniosek uchwalono.

Dr Grzybowski imieniem Komisyi statutowej referuje poprawki do statutu, uchwalonego już na nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu z dnia 2-go lutego 1903 r. we Lwowie. Po szczegółowej dyskusyi uchwalono następujące zmiany:

1) w § 6. ostatnie zdanie «który o takich zapisach lub spadkach Koła miejscowe winny bezzwłocznie zawiadamiać» — ma brzmieć: «któremu o takich zapisach lub spadkach Koła miejscowe winny bezzwłocznie donosić.

2) § 14. brzmieć ma: «Na wniosek Zarządu Koła miejscowego może Zarząd główny Towarzystwa wraz z Radą Nadzorczą na wspólnem posiedzeniu przynajmniej z 11 członków Zarządu głównego i z 3 członków Rady nadzorczej złożonem orzec bez dalszego odwołania wykluczenie członka, jeżeli tenże działa na szkodę Towarzystwa lub popełni czyn niehonorowy».

Tekst przeto § 14. w brzmieniu poprzedniego projektu znosi się.

3. W § 38. poprzedniego projektu znosi się brzmienie zdania czwartego t. j. od słów: «W pierwszych latach» — do końca — a § ten brzmieć będzie: «Każdy członek Zarządu głównego urzęduje przez lat trzy. Co roku ustępuje trzecia część członków Zarządu głównego. Występujący mogą być ponownie wybrani. Po wejściu tego statutu w życie urzęduje dawny Zarząd główny w dotychczasowym składzie aż do pierwszego zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, na którem nastąpi wybór całego Zarządu głównego; w dwóch najbliższych latach los oznaczy porządek, w jakim członkowie Zarządu głównego mają ustępywać».

4) W § 42. puukt 6) zamiast dotychczasowego — ma mieć brzmienie następujące: «przyjmowanie członków po myśli § 10. i wykluczanie ich po myśli § 14;

5) W § 43. uchwalono wyrzucić zdanie od słów «Do uchwał jednak» do słów «potrzeba obecności 14 członków Zarządu głównego».

6) W § 45. dodać do zdania końcowego «a w wypadkach § 14. z głosem stanowczym».

7) W § 62. zmienić stylistycznie słowa «o takich samych celach» na słowa «o tych samych celach»; oraz dodać na końcu ostatniego zdania słowa: «na jego własność».

Dr Gertler wnosi: Walne Zgromadzenie uchwala cały statut w brzmieniu projektu przedłożonego na nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu z dnia 2. lutego 1903 z uwzględnieniem obecnie uchwalonych w nim zmian uzupełniających.

Wniosek ten uchwalono.

»Zarząd główny zwoła jak najspieszniej Walne zgromadzenie Delegatów, gdyby władze projektu nowego statutu nie zatwierdziły«.

Uchwalono także wniosek tegoż delegata:

»Zarząd główny przedłoży władzom administracyjnym jak najspieszniej projekt nowego statutu do zatwierdzenia«.

P. Argasiński jako referent Komisyi sprawozdawczej w zastępstwie p. Błotnickiego przedstawia, po szczegółowem uzasadnieniu i stwierdzeniu, że sprawozdanie Zarządu głównego nie uwzględniło wniosków uchwalonych na zeszłorocznem Walnem zgromadzeniu, szereg rezolucyi, nad któremi wywiązała się ożywiona dyskusya.

P. Daniłowski zapytuje, dlaczego cyfra zaległości u Kół, należnych Zarządowi głównemu tak jest wysoką. Dr Gertler wyjaśnia, że w sumie około 38.000 koron nie mieści się tylko część »wkładek« członków, ale wogóle część »dochodów« Kół należnych Zarządowi głównemu.

P. Lewicka Anna wyjaśnia, że kwota zbierana przez dzieci za pośrednictwem Redakcyi »Małego Światka«, nie była zbieraną przez lwowskie Koło Pań, lecz suma w Kole tym lokowana była jako depozyt, który potem przesłany zostanie Zarządowi głównemu na rzecz budowy szkoły im. dzieci polskich.

P. Oziębły wyjaśnia, że kwesta Koła akad. w Krakowie w dniu 3. maja nie była zbieraną pod hasłem daru narodowego T. S. L., lecz datki wpływały wyłącznie na cele Koła, ewent. na rzecz nowo zawiązać się mających wypożyczalni. Wobec tego Koło nie poczuwa się do obowiązku złożenia zebranej sumy Zarządowi głównemu. Na przyszłość i takie składki nie będą przedsiębrane.

P. Rajchman zwraca uwagę na nieproporcyonalność cyfr czytelnianych Lwowa i Krakowa zwłaszcza w rubryce wypożyczonych książek i czytelników.

Dr Gertler podnosi, że niektórzy delegaci żądają zmiany formy sprawozdania kasowego. Sprzeciwia się stanowczo, by formę obecnie przyjętą a opracowaną przez najpoważniejsze siły buchalteryjne instytucyi finansowych zmieniać na inną. Fachowcy muszą przyznać, że forma obecna jest bardzo jasna i przystępna dla niefachowców. Domaga się, by na przyszłość sprawozdanie kasowe przydzielano osobnej komisyi, złożonej z ludzi fachowych, którzyby sprawozdanie to umiejętnie zbadać potrafili.

Dr Bobrowski zapytuje, jak stoi sprawa ukrajowienia szkoły bialskiej i zwraca uwagę na niewłaściwe postępowanie władz wobec czytelń T. S. L.

P. Nowicki wyjaśnia przyczyny częstego niedoręczania przez pocztę »Miesięcznika«. Kroki zapobiegawcze w tym kierunku zostały już u Dyrekcyi poczt wdrożone, jednakowoż jest rzeczą niezbędną, by i Koła miejscowe pilnowały miejscowych urzędów pocztowych.

P. Dąbski radzi, by lustracye tam przedewszystkiem przeprowadzać, gdzie Koła nie chcą płacić należnej części dochodów Zarządowi głównemu, nadto zwraca uwagę, że do katalogu wzorowego włączono także książki niezupełnie dostępne dla ludu. Jest za założeniem filii składu książek we Lwowie.

Po ogólnej dyskusyi zabiera głos przewodniczący, dr Bandrowski. Prezes uznaje wielką użyteczność krytyki, która przyczynia się zawsze do wyjaśnienia a nawet do naprawy wielu rzeczy i spraw. Że niektóre uchwały zeszłoroczne nie zostały wykonane, przyczyny tego dadzą się wyjaśnić. I tak, kongres oświatowy nie został zwołany z powodu przygotowującego się Wiecu narodowego; sprawa wędrownych nauczycieli zbyt jest doniosłą, by instytucyę taką bez należytego przygotowania w życie wprowadzić, mimo to inicyatywę poszczególnych Kół Zarząd główny w tym kierunku popierał radą i materyalnie. Co do systemu rachunkowości, to systemy te kilkakrotnie były już na życzenie Walnego zgromadzenia zmieniane i zawsze te lub owe jednostki lub grupy delegatów nie były z nich zadowolone. Mowca uznaje, że obecny sposób prowadzenia ksiąg i kasowości jest najlepszy, ze znajomością rzeczy wprowadzony przez znakomitych rachmistrzów, to też przy obecnym systemie należy pozostać.

Gdy nikt więcej do dyskusyi ogólnej nie zapisał się, referent Komisyi sprawozdawczej przedłożył z treściwem umotywowaniem szereg rezolucyi do uchwały Walnego zgromadzenia. I tak:

1) Walne zgromadzenie domaga się stanowczo od Zarządu głównego, by wszelkie druki, odnoszące się do Zjazdów, jako to: sprawozdania i wnioski przynajmniej na 8 dni przed zjazdem znajdowały się w rękach delegatów i w tym celu Walne zgromadzenie wzywa:

a) Koła o zwoływanie w statutem oznaczonym czasie swych Walnych zgromadzeń i o punktualne nadsyłanie sprawozdań Zarządowi głównemu;

b) Zarząd główny, by ogłosił ostateczny termin nadsyłania sprawozdań Kół, w razie zaś nie nadesłania ich przez Koła, Koła te w sprawozdaniu swem pominął.

2) Walne zgromadzenie stwierdza, że w przedłożonem mu sprawozdaniu opuszczono wnioski na Zjeździe zeszłorocznym uchwalone i żąda, aby na przyszłość uchwał Zjazdu i ich załatwienia w drukowanem sprawozdaniu nie pomijano.

3) Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny, by na przyszłość zestawienia rachunkowe układał tak, by one były zrozumiałe dla ogółu delegatów i pozwoliły wyrobić sobie należyty pogląd na stan finansowy.

4) Walne zgromadzenie uchwala: Zarząd główny wezwie wszystkie Koła do punktualnego ściągania list składkowych Daru narodowego i zarazem poleci im, by celem utrzymania w ewidencyi punktualności zwrotów i płynności list zaprowadziły stosowne księgi kontrolujące.

Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny, by Dar narodowy 3. maja zbierał tylko za pośrednictwem Kół miejscowych, o ile one w danej miejscowości istnieją.

Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny, aby, celem ujednostajnienia akcyi zbierania Daru narodowego, wydał w »Miesięczniku« stosowną i szczegółową instrukcyę.

Walne zgromadzenie wzywa wszystkie Koła, aby kwoty, zebrane jako Dar narodowy 3. maja, przelewały zawsze do Kasy Zarządu głównego.

5) Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny do częstszego przeprowadzania lustracyi szczególnie tych Kół, które potrzebują porady i podniety do pracy, by zajął się gorliwie losem Kół nieczynnych.

6) Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny, by spowodował regularniejsze wychodzenie »Miesięcznika T. S. L.«. Walne zgromadzenie żąda, by »Miesięcznik« uwzględniał w przyszłości więcej agitacyjną i ideową stronę pisma, wzywa zarazem Koła miejscowe, by gorliwem współpracownictwem swojem uczyniły »Miesięcznik« organem całego Towarzystwa.

7) Walne zgromadzenie wzywa Zarząd główny, by pracy Komisyi czytelnianokatalogowej nie spuszczał nadal z oka, by szybciej załatwiał zamówienia na książki, czynione przez Koła w centralnej składnicy, by postarał się o wzorowe odczyty i drukował je w »Miesięczniku« jako dodatki.

8) Walne zgromadzenie przywiązuje wiele wagi do wycieczek włościańskich, których celem jest zwiedzanie pamiątek narodowych, wzywa Zarząd główny, by sam lub z pomocą specyalnie w tym celu tworzonych komitetów i Kół krakowskich popierał gorąco te przedsięwzięcia i umożliwił w ten sposób Kołom miejscowym należyte ich przeprowadzenie.

9) Walne zgromadzenie wzywa Koła miejscowe, by przedewszystkiem starały się obudzić ducha narodowego w ludności polskiej zapomocą wykładów popularnych i pogadanek, które należy urządzać szczególnie w czytelniach T. S. L.

Rezolucye powyższe uchwalono.

Następnie odbyły się wybory 8. członków Zarządu głównego T. S. L. Na skrutatorów powołało Walne zgromadzenine już pierwej p. Stefanię Wekslerową, Dra Bronisława Dulębę i p. Ostrowskiego. W glosowaniu wzięło udział 165 delegatów, absolutna większość 83.

Wybrani: 1. Kasper Wojnar 157 głosami, 2. Stefan Zaleski 154, 3. Wiktor Czermak 140, 4. Stefan Natanson 133, 5. Kazimiera Bujwidowa 122, 6. X. Prałat Gromnicki 115, 7. Marya Siedlecka 112, 8. Dr. Zdzisław Próchnicki 103.

Nadto otrzymali głosów: Dr. Petelenz 96, Doboszyński 90, Zaruski 41, Dr. Opieński 2, Dr. Bobrowski 1.

Po ogłoszeniu wyniku wyborów, przystąpiono do obrad nad referatami komisyi wnioskowej (większości):

Wniosek Zarządu głównego a) załatwiono na I. pełnem posiedzeniu, b) wniosek: »Walne zgromadzenie delegatów T. S. L. uznaje, że wszelkie datki w ciągu miesiąca maja z tytułu »daru narodowego 3. Maja« zebrane wpływać mają wyłącznie do Kasy Zarządu głównego« — uchwalono.

Wniosek Koła im. Asnyka we Lwowie przyjęto w brzmieniu całkowitem (jak w »Miesięczniku«).

Długą i gorącą dyskusyę wywołał wniosek Koła im. Kościuszki we Lwowie w sprawie zajęcia stanowiska przez Walny zjazd del. względem pewnej części duchowieństwa, odnoszącego się nieprzychylnie względem T. S. L.

Wobec zgłoszenia się zbyt wielkiej liczby mowców przeciw i za wnioskiem, zarządził Prezes w myśl regulaminu wybór mowców generalnych. Jako mowcę generalnego większości (przeciw wnioskowi w pierwotnem brzmieniu) wybrano dra Zdzisława Próchnickiego, jako mowcę gen. mniejszości dra Bobrowskiego.

Tak z przemówień poprzednich mowców, jak i z przemówienia mowcy gen. dra Próchnickiego wynikało, iż znaczna większość delegatów jest tego przekonania, że: 1) naprowadzone we wniosku motywy co do zachowania się łacińskiego

proboszcza w Sokolnikach, jak i XX. Misyonarzy w Zimnejwódce zostały co do istoty czynu zakwestyonowane i nie dają podstawy do wyrażenia oburzenia, 2) że natomiast zawierający niegodne insynuacye artykuł »Gazety kościelnej« zasługuje na odpowiedne napiętnowanie, 3) że uchwalenie wniosku w brzmieniu pierwotnem, tak w pierwszej jak i w drugiej części raczej szkodę aniżeli pożytek T. S. L. przynieść może przez to, że z powodu pewnej nieznacznej części duchowieństwa niechętnego T. S. L., całą resztę już to życzliwą, już to obojętną przeciwko działalności Towarzystwa mogłoby skierować; 4) z uwagi, że zwłaszcza we wschodniej części kraju w ostatnich czasach wobec budzącego się ruchu narodowego wiele jednostek z pośród duchowieństwa łacińskiego już pozyskano dla pracy w T. S. L. — większość Komisyi uchwaliła zmieniony wniosek Koła im. Kościuszki w następującem brzmieniu:

»Walne zgromadzenie delegatów T. S. L.

a) wyraża ubolewanie z powodu znanego artykułu »Gazety kościelnej« i zastrzega się jak najenergiczniej przeciwko narzucaniu T. S. L. innych celów poza czystą oświatą ludu;

b) uprasza Prezydyum Towarzystwa, by urzędownie zwróciło się do ks. Arcybiskupa Bilczewskiego, względnie i do innych Konsystorzy łacińskich w kraju z usilną prośbą o wyjaśnienie podwładnemu mu duchowieństwu celów i zadań T. S. L. i wezwanie polskiego duchowieństwa, aby działalność patryotyczną i oświatową T. S. L. solidarnie popierało«.

Wniosek ten uchwalono w imiennem głosowaniu 82 głosami przeciw 21.

Wniosek Koła Pań w Przemyślu w sprawie budowy szkoły w Towarni uchwalono przekazać Zarządowi głównemu do uwzględnienia we własnym zakresie działania, o ile Koło Pań posiada na budowę tej szkoły odpowiednie fundusze.

Wnioski Koła w Drohowyżu jako zgłoszone za późno, przekazała Komisya wnioskowa Zarządowi głównemu do rozpatrzenia, względnie do załatwienia na następnym Walnym zjeździe.

Po wyczerpaniu porządku dziennego zabrał głos prezes Dr. Bandrowski, i w gorących słowach podziękował wszystkim delegatom za liczny zjazd i bardzo żywy udział w obradach, co jest jednym z dowodów, iż nasze Towarzystwo spełnia niezmiernie doniosłą misyę i coraz szersze koła społeczeństwa jednoczy dla wielkiej wspólnej sprawy, czego przykładem jest między innymi także udział delegatów kół włościańskich, powstających coraz liczniej w różnych stronach kraju. Zadaniem naszem wspólnem powinna być praca usilna, aby takich kół włościańskich było jak najwięcej na ziemi naszej, bo dla spełninenia tak rozległych a wzniosłych zadań, jakie ma T. S. L., potrzeba milionów pracowników. W szczególności dziękował jeszcze prezes delegatom Kół lwowskich za serdeczną staropolską gościnność i zamknął dwudniowe obrady.

W imieniu delegatów lwowskich zabrał jeszcze głos dr. Bronisław Dulęba, dziękując Zarządowi głównemu za wydatną działalność dla rozwoju Towarzystwa i za obranie stolicy kraju za miejsce Walnego zjazdu, w szczególności dziękował Prezesowi za trudy i ofiarność dla dobra Towarzystwa. Wreszcie w podobnym duchu przemówił imieniem delegatów z prowincyi prof. Bieganowski i na tem zakończyły się obrady o godzinie ósmej wieczór.

Zgodność brzmienia niniejszego protokołu z treścią obrad stwierdzamy.

Ludwik Rajchman *Dr Julian Gertler*

weryfikatorowie.

Z Zarządu głównego.

Do Zarządów Kół miejscowych T. S. L.

Celem przyspieszenia zamknięcia składek i funduszu «daru narodowego 3. maja» — uprasza się Zarządy Kół, które dotąd jeszcze list składkowych nie ściągnęły, by możliwie najrychlej ściągnęły od osób zbierających datki tak listy

składkowe, jako też gotówkę na listy te zebraną i nadesłały ją Zarządowi Głównemu. Zauważyć wreszcie należy, że Koła winny energicznie upominać się o zwrot nawet takich list, na które żadnego datku nie zebrano. Listy przeto wszystkie bez wyjątku winny być rok rocznie skrupulatnie ściągane od osób składkujących.

Wzywa się równocześnie P. T. skarbników i rachmistrzów Kół o punktualne nadsyłanie sprawozdań kasowych — a w szczególności o nadesłanie Zarządowi głównemu sprawozdań za I. i II. kwartał b. r., przyczem zwraca się uwagę, iż kwoty zebrane z tytułu «daru narodowego 3. maja» winny być bezwarunkowo w sprawozdaniach kasowych uwzględniane tak w dochodach jak i wydatkach.

Do wiadomości komisyi bibliotecznych i kierowników czytelń T. S. L. Celem ułatwienia nabywania książek do czytelń i bibliotek już oprawionych, dla zyskania większego pospiechu w uskutecznianiu przesyłek książkowych, niemniej ujednostajnienia ceny — centralna składnica dzieł ludowych przy Zarządzie głównym posiadać będzie w zapasach swych wyłącznie książki już oprawione i takie tylko wysyłać będzie na zamówienia.

Byłoby rzeczą ze wszech miar pożądaną, by Koła, mające zamiar zakładania w jesieni czytelń ludowych, już obecnie książki zamawiały z wyszczególnieniem stopnia zbioru i ilości — oraz z podaniem daty, na kiedy książki mają być dostarczone. Przez wczesne zamówienie uniknąć można zwłoki w otrzymaniu książek, co stać się łatwo może w razie zamówienia w ostatniej chwili książek, które mogą być wyczerpane.

Z naszych szkół.

Ulicko Seredkiewicz. W szkole tutejszej im. Tadeusza Kościuszki, odbył się z powodu zakończenia roku szkolnego w dniu 30. czerwca b. r. popis dziatwy szkolnej pod przewodnictwem p. Antoniego Skibniewskiego, jako przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej. Wynik klasyfikacyi wykazuje, iż na 37 chłopców klasyfikowanych i tyleż dziewcząt, stopień b. dobry otrzymało 13 chłopców i 11 dziewcząt; stopień dobry 11 chłopców, 14 dziewcząt; stopień dostateczny 6 chłopców i 7 dziewcząt; niedostateczny 7 chłopców i 4 dziewczęta; nieklasyfikowanych 3 chłopców i 3 dziewczęta. Na nauce dopełniającej 6 dzieci otrzymało stopień b. dobry, 3 dobry, 1 dostateczny. Obowiązki nauczycielki pełni p. Domicela Neusteinówna.

Leszczyny ad Lipnik (powiat bialski). Budowa nowego budynku szkolnego doprowadzoną została już pod dach — a przy sprzyjającej pogodzie ukończoną będzie tak, że po zupełnem jej osuszeniu, nauka będzie mogła rozpocząć się już z początkiem roku szkolnego, po bież. wakacyach. Nadzór bezpośredni nad budową wykonuje miejscowe Koło włościańskie T. S. L., oraz delegat Zarządu głównego p. dr. J. Bogdanik.

Nowe budynki szkolne w Majdanie gran. (św. Józef, pow. nadwórniański), oraz w Tomaszowcach (pow. kałuski) również zostały już pokryte dachem i jest możliwość, że i w tych budynkach będzie mogła po wakacyach rozpocząć się nauka. Zwłaszcza w Tomaszowcach oddanie budynku do użytku szkolnego jest naglące ze względu, że lokal obecnie na szkołę wynajmowany urąga nawet najprymitywniejszym wymaganiom hygieny i pedagogii.

Wołosów (pow. nadworniański). Otrzymujemy następujące sprawozdanie:

Dnia 24. b. m. odbyło się poświęcenie szkoły w Wołosowie.

Cicho, bez rozgłosu, stanęła placówka obronna dla mowy ojczystej i ducha narodowego.

Czynna już od początku roku szkolnego 1902, w dniu poświęcenia, który był oraz dniem zakończenia nauki, dała świadectwo starannej pracy nauczyciela p. Soczańskiego i ofiarności Koła Pań T. S. L. w Stanisławowie.

Obszerna realność okolona parkanem, nad bramą wjazdową łuk tryumfalny, z którego powiewają chorągwie o barwach polskich i widnieje orzeł biały.

Budynek szkolny skromny, ale wewnątrz sala szkolna obszerna, widna, o pięciu oknach, opatrzona w sprzęty i przybory naukowe. Na ścianach widnieją

obrazy patryotyczne, przybrane odświętnie w wieńce z kwiatów, a na naczelnem miejscu ołtarz przygotowany do ofiary Pańskiej. Salę napełniają po brzegi włościanie, kobiety i dzieci szkolne. Ksiądz proboszcz Trzebunia z Nadwórny, najpierw błogosławi i poświęca cały budynek szkolny, potem rozpoczyna mszę św. Po ewangelii od ołtarza przemawia do zgromadzonego ludu.

Rozpoczyna od słów Skargi: »Jakoż syn nie miłowałby matki swej najmilszej, która go urodziła i wychowała? Najdroższą matką jest Ojczyzna nasza, przedtem wielka i wspaniała, której broniły twierdze rozliczne. Twierdze obronne runęły, lecz powstają nowe, trwalsze, szkoły, które szerzą oświatę i miłość Ojczyzny zaszczepiają w sercach ludu.« Na temat ten gorąco i treściwie przemawiał ks. proboszcz a mowa jego łzy rozrzewnienia wyciskała słuchaczom.

Po skończonem nabożeństwie rozpoczęło się uroczyste zakończenie roku szkolnego. Dziatwa śpiewała pieśni Konopnickiej i inne, wygłaszała wiele roz-

SZKOŁA LUDOWA T. S. L. W WOŁOSKOWIE.

maitych wierszy i dla uczczenia gości, wysłanników Koła, popisywała się czytaniem. Zdumieni byliśmy postępami dzieci, w tak krótkim przeciągu czasu i pan kierownik szkoły zasłużył na szczerą wdzięczność w imieniu Zarządu głównego, ludu i Koła. Po skończonym popisie, pani przewodnicząca w gorących słowach oddała budynek szkolny na użytek osady polskiej, poczem nastąpiło rozdanie nagród.

Zarząd Koła obdarzył dziatwę czytankami polskiemi, pieśniami patryotycznemi, pan D. ofiarował obrazy (wojsko polskie), rodzice przeważnie piśmienni otrzymali w darze »Dzwony w Krośnie«, ofiarowane przez panią Stwiertniową i tak piękna ta uroczystość zakończyła się obopólnem zadowoleniem.

Jeden z gospodarzy w imieniu wszystkich dziękował za starania około szkoły i odjechaliśmy z przeświaczeniem, że myśl polska w tym zakątku nie zaginie, lecz krzewić się będzie i wychowa dzielne syny Ojczyzny.

Lud polski w Wołosowie inteligentny, świadomy swego celu, dąży doń wytrwale. W krótkim czasie swego pobytu założył kółko rolnicze, już myśli o kasie Reiffeisena, z sąsiadami Rusinami żyje w zgodzie.

Szkoła w Wołosowie utworzoną została z budynku podworskiego i przerobiona wedle przepisów szkolnych.

Połowę budynku zajmuje sala szkolna o pięciu oknach nowych, nowej podłodze, także cała nowa jest w istocie; zaopatrzona w dwie tablice, 12 ławek, szafę, stół, 2 krzesła, zegar ścienny, dwa obrazy treści patryotycznej, obraz Kościuszki i cesarza.

Drugą połowę domu podzieloną wspólnym przedpokojem zajmuje mieszkanie nauczyciela, składając się z dwóch pokoi i kuchni. Ogród zajmuje **1 morg 1215^2 sążni** i okolony jest parkanem. Ziemia chociaż z podkładem kamiennym nadzwyczaj żyzna, jest do większej połowy uprawnioną a w jesieni nauczyciel zamyśla założyć tam sad i szkółkę.

Koszta ogólne szkoły wraz z ogrodem, budynkami gospodarczemi, oparkanieniem i urządzeniem szkolnem wynoszą **3498 Kor. 96 hal.**

Korzystając z nadesłanego nam zdjęcia fotograficznego szkoły wołosowskiej, zamieszczamy w niniejszym zeszycie odbitkę, przedstawiającą budynek szkolny od strony ogrodu z oknami mieszkania nauczyciela i grupą dzieci włościańskich.

Szczera wdzięczność należy się stanisławowskiemu Kołu Pań za podjęcie i doprowadzenie do pomyślnego rezultatu dobrego dzieła.

Z ruchu Kół.

Koło w Złoczowie. (Roczne sprawozdanie z czynności Wydziału złoczowskiego Koła Pań, odczytane na Walnem zgrom. dn. 31. marca r. 1903). Kiedy obecny Wydział obejmował zarząd spraw Koła złoczowskiego z dn. 15. czerwca 1902, stan rzeczy nie przedstawiał się różowo. Prócz bowiem kilkuset koron gotówki i jednej wypożyczalni książek w Złoczowie, nie posiadało ono nic, a obojętność społeczeństwa była tak wielką, że z pomiędzy wszystkich członków trzynastu tylko wzięło udział w Walnem Zgromadzeniu. Poruszano jednak na niem niektóre ważne myśli: złoczowską wypożyczalnię książek uznano za niedo-tateczną, zażądano otwarcia czytelni w Złoczowie, a obok tego wyrażono życzenie, aby takie same czytelnie pozakładać dla ludu wiejskiego w Szpikłosach, w Woroniakach i w Kniaż-m, i aby wziąć w zarząd czytelnię w Strutynie, założoną przez lwowskie Koło akademickie, które jednakże z powodu znacznej odległości Strutyna od Lwowa nie mogło należycie się nią opiekować. Domagano się również, aby ze względu na niski stopień oświaty naszych włościan postarać się o urządzenie odczytów lub wykładów popularnych po wsiach. Myśli te stały się dla Wydziału dyrektywą w działaniu. Na najbliższem przeto posiedzeniu postanowił Wydział w celu zainteresowania szerszych Kół i w celu uzyskania pomocy do dokonania zamierzonego dzieła zakooptować jeszcze kilku członków i odtąd obradował on zawsze w powiększonej liczbie. Zajęto się też zaraz wypożyczalnią złoczowską i postanowiono dać jej przedewszystkiem wygodniejszy lokal, uporządkować bibliotekę, a działalność jej według uchwały Wydziału z d. 14. października 1902 rozciągnąć także i na Zarzecze. A nie spuszczono z oka i okolicznych wiosek i uchwalono na razie założyć czytelnię w Jelechowicach, w Boniszynie, w Kniażem, w Woroniakach i w Nowosiółkach. Każdą z nich postanowiono na początek z powodu szczupłości funduszów wyposażyć książkami tylko za kwotę 25 K. Pomyślne wiadomości, jakie otrzymał Wydział na następnem posiedzeniu, odbytem dn. 10. listopada 1902 od swych delegatów, wyznaczonych dla zbadania terenu, życzliwość, z jaką lud po największej części witał myśl otwarcia czytelni, zachęcały, aby wziąć pod uwagę także i inne miejscowości, mianowicie wieś Pietrzycze i Skwarzawę. Na posiedzeniu, odbytem dn. 22. grudnia, wysłuchał już Wydział sprawozdań delegatów z otwarcia czytelni w Złoczowie 14. grudnia 1902, w Boniszynie 21. grudnia, i w Woroniakach. Czytelnie te w przeciągu krótkiego czasu uzyskały sobie taki mir wśród ludności, że na tem samem jeszcze posiedzeniu dowiedział się Wydział o prośbie włościan z Bieniowa, ażeby i dla nich założono także. Z radością przyjęto tę prośbę do wiadomości i postanowiono ją życzliwie załatwić. Dnia 28. grudnia ubiegłego roku otwarto czytelnię w Kniażem, na-

stępnych zaś niedziel w Jelechowicach, w Bieniowie, w Pietrzycach i w Nowosiółkach. Do założenia tej ostatniej przyczynił się niemało p. Teodor Koziek, udzielając wygodnego lokalu, tudzież przyrzekając dawać konie dla udających się do Nowosiółek prelegentów. Przyrzeczenie to jednakże w ostatnich czasach zostało cofnięte. Z biegiem czasu rosła potrzeba zakładania nowych czytelń. Wieśniacy bowiem z Zalesia i z Zarwanicy udali się z prośbą do ks. kanonika Stachowa, tudzież ks. Sztyraka, aby zechcieli i dla nich wyjednać czytelnie. Brak funduszów dawał się jednak bardzo uczuć Wydziałowi, więc aby zaradzić naglącym potrzebom, uchwalono uprosić jednego z członków Koła, aby raczył zająć się urządzeniem koncertu w połączeniu z przedstawieniem dramatycznem na dochód czytelni. Przedstawienie to odbyło się istotnie dnia 8. marca b. r., a Wydział wszystkim tym, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się czy to do wykonania programu, czy też do umniejszenia wydatków, poczuwa się do obowiązku złożenia na tem miejscu najserdeczniejszej podzięki. Dochód cały postanowiono obrócić na zakupno książek do czytelń, które pod tym względem przedstawiają się dotąd ubogo. Jeszcze bowiem przed odbyciem się przedstawienia otwarto dnia pierwszego lutego br. czytelnię w Skwarzawie, w tydzień potem w Zalesiu i w Zarwanicy, a dnia 15. lutego br. także w Folwarkach na usilne prośby tamtejszych włościan. Dnia pierwszego marca przy pomocy p. Sezańskiego założono nadto czytelnię w Jasionowcach, 15. marca zaś w Lackiem, gdzie przełożona Sióstr Opatrzności, matka Eminger, udzieliła na nią lokalu, a dla czytelni w Zalesiu na przedstawienie delegatów Koła zakupiła dom wystawiony na sprzedaż. I Jej więc na tem miejscu składa Wydział gorącą podziękę. Czytelnia w Strutynie w myśl życzenia wyrażonego na poprzedniem Walnem zgromadzeniu przeszła w bieżącym roku w zarząd tutejszego Koła. Patryotyczna młodzież akademicka lwowska, nie czując się na siłach zawiadować z pożytkiem tak odległą od siebie czytelnią, z całą gotowością ustąpiła jej złoczowskiemu Kołu. Do założenia czytelni w Szpikłosach, której sobie życzyło poprzednie Walne zgromadzenie, Wydział nie przystąpił ze względu, iż położenie tej wioski bliższe Pomorzan niż Złoczowa sprawia, że łacniej może ona być objętą przez Koło pomorzańskie niż złoczowskie. Natomiast już dnia 31. stycznia br. podnoszono na posiedzeniu Wydziału potrzebę założenia czytelni w Zazulach, gdzie lud polski narażony jest na wynarodowienie, atoli w przeciągu ostatnich dwu miesięcy nie był Wydział w stanie myśli tej w życie wprowadzić. Podobnie jeszcze nie przyszło do załatwienia czytelni w Podlipcach, choć szlachetny właściciel tamtejszy Wny p. Treter nie tylko złożył kwotę 50 K na budowę kaplicy rzymsko-katolickiej w Podlipcach, lecz ofiarował się także ponieść koszta założenia czytelni. Cześć wszystkim, którzy w tak szlachetny sposób pojmują swe obowiązki obywatelskie. Nie dość zakładać czytelnie, należy także dbać o dalszy ich rozwój. Za pierwszy i nieodzowny warunek pomyślnego ich rozkwitu uważa Wydział nieustanną pieczę nad niemi, wykonywaną z jednej strony przez opiekunów czytelń, z drugiej przez prelegentów, którzy swymi odczytami mają w nie wlewać ustawicznie zdrój życia i skupiać lud około czytelń. Drugim warunkiem ich rozwoju jest dostateczne zaopatrzenie w książki, któreby odpowiadały potrzebom ludności tak pod względem liczby jakoteż i jakości. Prócz książek, mających na celu pouczenie naszego wieśniaka o ulepszeniach gospodarczych lub też wogóle podniesienie jego inteligencyi, starał się też Wydział i o takie, któreby budziły w włościanach ducha religijnego i patryotycznego. W tym celu postanowił np. dla każdej z swych czytelń zakupić trylogię Sienkiewicza, która przez inteligentniejszych zwłaszcza włościan z wielkim jest czytana zapałem. Nadto zwróciło się Koło z prośbą do Głównego Zarządu w Krakowie o nadesłanie 500 książek, które też obiecano dostawić ze zniżką 20% w cenie. Zawiadywanie książkami, tudzież rozdział ich między czytelnie wymaga kierownictwa, złożonego w jedne ręce, uproszono tedy tymczasowo Wgo p. prof. Szczepańskiego na bibliotekarza, Walne zaś zgromadzenie raczy wybrać kogoś stale na tę godność, tudzież na zastępcę bibliotekarza i obu wybranych policzyć między członków Wydziału. Wybór książek przy zakupnie złożono w ręce trzech członków, składających osobno komisyę. Ponieważ nie małą przynętą stanowią dla ludu naszego gazetki, uchwalił Wydział każdą z czytelń zaopatrzyć od dnia pierwszego stycznia br. przynajmniej w jednę a nawet i więcej, gdyby to tylko okazało się możliwem.

(Dok. nast.)

Koło w Starym Samborze zostało wreszcie zawiązane dzięki staraniom kilku energiczniejszych jednostek. Na walnem zgromadzeniu, odbytem w dniu 15. maja b. r., w obecności 31 członków wybrano do Zarządu: WP. Adama Rogodę burmistrza, przewodniczącym, Stefana Drezińskiego zast. przewodn.; Ant. Winkowskiego sekretarzem, Zofię Ciechanowską zast. sekr., Aleks. Sołtysa skarbnikiem, Ludwikę Winkowską zast. skarbn.

Nadto wybrano: komisyę odczytową, zabaw i obchodów narodowych. Nowemu Kołu ślemy życzenia pomyślnego rozwoju i wytrwałej a owocnej pracy.

Koło w Bełzie odbyło pierwsze swe Walne Zgromadzeni w dniu 17. maja br. wybierając do Zarządu Koła: p. Kazimierza Oborskiego, jako przewodniczącego, Ks. Marcelego Chmurę zast. przewodn., p. Ant Siewińskiego sekretarzem, Tom. Kowalskiego zast. sekr., H. Goralskiego skarbnikiem — a M. Oborskiego jego zastępcą. Zarząd przystąpił natychmiast do założenia czytelni i bezpłatnej wypożyczalni książek w Bełzie dla tamtejszych mieszczan Polaków, którzy dotąd pozbawieni byli zupełnie ogniska oświaty, zatracając już poczucie swej przynależności narodowej.

Koło w Gródku odbyło Walne Zgromadzenie w dniu 15. maja, wybierając do Zarządu Koła: p. Juliana Nowakowskiego jako przewodniczącego, p. Władysława Wahna jako zastępcę, p. Zofię Poh jako sekretarkę, p. Helenę Szelepinównę jako zastępcę, p. Władysława Matuszkiewicza skarbnikiem, p. Maryę Gergowiczównę jako zastępcę. Jako członków Zarządu wybrano: Ks. Stanisława Mindowicza. p. Olgę Kupczyńską, p. Konstantego Bełtowskiego, p. Olgę Wereszczyńską, p. Andrzeja Poleka i p. Antoniego Lelińskiego.

Koło Pań w Stryju, na swem Walnem Zgromadzeniu odbytem w dniu 25. marca br. wybrało jednogłośnie jako przewodniczącą Koła p. Wirginię Kubelkową, a następnie w celu zajęcia i panów sprawami tegoż towarzustwa, zmieniło swą nazwę z „Koła Pań“ na Koło stryjskie TSL. i wybrało do zarządu p. Jana Halagardę jako zastępcę przewodniczącego p. Franciszka Walczaka jako sekretarza, p. Sewerynę Fryzową jako zastępcę, p. Zofię Löbensteinową jako skarbniczkę, ks. Śliwaka jako zastępcę skarb. Na członków zarządu wybrano, p. Bischofowę p. Hornunga p. Dr. Kaletę, p. Kirschnera, p. Komorowę, p. Serkowską. Wybrano także komisyę kontrolującą, do której weszli: p. Juchmanko, p. Bischof, p. Hahn. Uchwalono rówież otworzyć czytelnię w Skolem.

Koło w Stryju na nadzwyczajnem posiedzeniu, odbytem w dniu 9. maja br., wybrało przez aklamacyę panią Janinę Opolską jako przewodniczącą, p. Sewerynę Fryzową jako sekretarkę p. Hroboniego zastępcą sekr. zaś p. Eugenię Niebieszczańską jako członka zarządu w miejsce p. Hornunga, który w drodze służbowej został przeniesiony. Następnie powiększono komisyę czytelnianą z członków 3 do 6 w celu intezywniejszej pracy, i wybrano do tej komisyi pp. Niebieszczańską, Gizejowską, Ryziewiczównę, p. Janaka, Szajnę i p. Szymańskiego; w końcu wybrano komisyę regulaminową w celu wypracowania regulaminu dla miejscowego Koła. Do komisyi tej wybrano: p. Kirchnera, p. dra Markusa i p. Wincenza.

Koło im. Kazimierza króla chłopów we Lwowie odbyło w dniu 23. maja br. konstytuujące Walne Zgromadzenie, wybierając do Zarządu p. Dyonizego Krzyczkowskiego przewodniczącym, p. Jadwigę Mańkowską jako zastępczynię, Bolesława Ignatowicza sekretarzem, zastępcą Jarosława Dolińskiego, podskarbim Tadeusza Pannenkę, zastępcą p. Zofię Mańkowską.

Koło III w Krakowie. W 7 wypożyczalniach III Koła T. S. L. ruch czytelników i książek w ciągu ostatnich 5 miesięcy t. j. od 1. stycznia do 1. czerwca b. r. przedstawia się następująco:

I wypożyczalnia (ul. Zierzyniecka) 42 posiedzenia, 4787 czytelników, 8484 książek; II wypożycz. (ul. Sienna) 41 posiedz., 5431 czyteln., 10620 książek; III wypożycz. (Podgórze, Sokół) 43 posiedz., 4057 czytelników, 9565 książek; IV (Zwierzyniec, szkoła) 21 posiedz., 1789 czytelników, 3421 książek; V (Krowodrza) 34 posiedz., 1726 czytelników, 4141 książek; VI (ul. Rajska) 21 posiedz. 2440 czytelników 5152 książek; VII posiedz., (ul. Bożego Ciała) 25 posiedz., 3869 czyteln., 5612 książek. Ogółem odbyło się 227 posiedzeń, było 24.199 czytelników, wydano 46.995 książek. Wkrótce otwartą zostanie nowa, ósma wypożyczalnia, przeznaczona wyłącznie dla dzieci i młodzieży.

Różne wiadomości.

Uroczystość zakończenia roku szkolnego w polskiej szkole im. Tad. Kościuszki w Białej odbyła się w dniu 26. czerwca b. r. pod przewodnictwem marszałka Rady powiatowej bialskiej i posła na sejm krajowy JWP. Dra Stanisława Łazarskiego, w obecności delegata Świetnego Zarządu głównego p. Dra Bogdanika, reprezentantów władzy szkolnej WP. Kurykowskiego i c. k. inspektora szkolnego okręgowego WP. Pelikana, członków Koła miejscowego T. S. L. z prezesową WP. Maryą Liwery, pań z „Czytelni kobiet“ i rodziców dziatwy.

Po solennem nabożeństwie, podczas którego

bardzo pięknie śpiewała solo WP. Bogdanikowa i dziatwa szkolna, zgromadzili się goście w sali klasy III. *b*, udekorowanej obrazami, zielenią i pracami uczniów z zakresu rysunków wolnoręcznych, geometrycznych, robót ręcznych kobiecych, slöjdu i wypracowań piśmiennych, które już na pierwszy rzut oka dawały dokładny obraz chlubnej pracy i pilności uczniów.

Uroczystość rozpoczęła się odśpiewaniem nabożnej pieśni, poczem dziatwa każdej klasy popisywała się prześlicznemi deklamacyami utworów naszych najcelniejszych poetów, tudzież pięknym śpiewem dwu- i trzygłosowych pieśni, przeważnie treści patryotycznej, pod kierunkiem p. Mildnera. Deklamacye i śpiewy podobały się ogólnie, wyciskając łzy radości i zniewalając do gorącego zainteresowania, przez co stał się popis świętem narodowem, zespalającem młodzież i publiczność w jedną rodzinę, święcącą zwycięstwo dobra, piękna i nauki nad prostactwem i ciemnotą.

Po skończonym popisie przemówił do dziatwy dyrektor szkoły, wskazując im pożytek z nauki, obowiązki względem nauczycieli, rodziców i ojczyzny, wzywając dziatwę do wdzięczności dla społeczeństwa polskiego, a przedewszystkiem dla Towarzystwa „Szkoły Ludowej“ i zachęcając do dalszej wytrwałej pracy. Przemowę swą zakończył wyrażeniem podziękowania przewodniczącemu popisu delegatowi Zarządu głównego T. S. L. i zgromadzonym gościom za udział w uroczystości i gorące zajęcie się szkołą, tudzież gronu nauczycielskiemu za niezmordowaną pracę.

Następnie zabrał głos przewodniczący popisu i we wzniosłej przemowie wyraził zupełne uznanie tak kierownikowi szkoły, jako też gronu nauczycielskiemu za znakomite wyniki pracy, a przedewszystkiem za „obywatelską pracę na polu narodowego wychowania młodzieży, przejawiającem się w każdem wygłoszonem słowie, w odczuciu tego, co szlachetne, piękne, wzniosłe“ i dziękował imieniem całego społeczeństwą polskieg› „za tę pracę, której owoce są wszędzie widoczne i tak bogate, że więcej na tym stopniu rozwoju umysłowego wy ı agać nikt nie ma prawa“.

Imieniem Zarządu głównego T. S. L. przemawiał WP. Dr Bogdanik.

W gorących słowach podziękował przewodniczącemu popisu i przedstawicielom władzy szkolnej za szczere i życzliwe poparcie, tutejszym Polkom za macierzyńską opiekę nad dziatwą. Podniósł następnie wytrwałą i sumienną pracę całeg› grona nauczycielskiego, a przemowę zakończył prośbą publiczności o wspieranie i nadal tej tak ważnej a p żytecznej instytucyi polskiej.

Odśpiewaniem pieśni: „Jeszcze Polska nie zginęła“ zakończono tę podniosłą uroczystość.

Dary w książkach. Dla biblioteki centralnej ofiarowali: p. Ludwik Górski, dyrektor drukarni Literackiej w Krakowie 24 tomy, p. A. Patelski 29 tomów, krakowskie Koło akadem. 98 tomów. Za dary te szczere składamy po dziękowanie P. T. Ofiarodawcom Biblioteka centralna liczy obecnie 720 tomów dzieł różnej treści.

Nowe Koła T. S. L. powstaną w najbliższym czasie: w Bohorodczanach, Słotwinie, Myślenicach i Zawoi (włośc.)

Dziwny opór. Z Borysławia donoszą nam: Działalność tutejszego Koła T. S. L. miała w roku bieżącym rozszerzyć się przez akcyę, dążącą do zakupienia własnego domu i urządzenia w nim stałej czytelni i wypożyczalni. Nadawał się potemu bardzo grunt i budynek po starym kościele rz.-kat. na Wolance koło Borysławia, który z powodu wybudowania nowego kościoła stał się niepotrzebny i był po stosunkowo tańszej cenie do nabycia, tem bardziej, że komitet kościelny wolał go sprzedać T. S. L., niż prywatnej osobie. Poczynione w tej mierze kroki doprowadziły do porozumienia, tak, że sprawa kupna wspomnianego gruntu była prawie zupełnie załatwiona, chodziło tylko o podpisanie kontraktu. Tu jednak stanęła na przeszkodzie rzecz, której się zupełnie nie spodziewano. Gdy budynek miał być objęty w posiadanie i poczęto przeprowadzać w nim adaptacye (celem urządzenia jako inauguracyi wieczorku 3. maja), ludność zamieszkująca Wolankę (górnicy i robotnicy borysławscy), uważając użycie budynku pokościelnego na świeckie cele za profanacyę, stawiła opór i mimo perswazyi i tłumaczeń zarówno członków Koła, jak i księdza, nie chciała dopuścić do użytkowania budynku. Tak więc fałszywie pojęte uczucie religijne i ciemnota stanęły tak pożytecznej akcyi na przeszkodzie.

(Dla dopięcia celu zamierzonego mogłoby Koło borysławskie użyć środków przymusowych, lecz słusznie uznano w tym wypadku zasadę, że użycie takich środków nie zgadzałoby się z zadaniami i charakterem działalności T. S. L. — a więc ustąpiono. *Uw. Red.*)

Wykaz składek na „Dar narodowy 3 Maja“

nadesłanych do kasy Zarządu głównego T. S. L.

Liczba listy	Składkujący	Zebrano K.	Zebrano h.	Razem K.	Razem h.
	Brody.				
753	Józef Kapelusz	1	—		
754	Witold Słomnicki	3	50		
755	Antonina Horodyńska	39	80		
759	Bolesław Rotter	10	—		
761	Bolesław Krzysztofowicz	4	—		
768	Dr Bernard Wittlin	10	—		
769	Dr Stanisław Zasacki	2	—		
770	Dr Izydor Rager	4	—		
772	Wiktor Makosiński	47	26		
773	Feliks Starkel	14	10		
774	Zenon Sadliński	6	40		
775	Bronisława Świdnicka	28	05	170	11
	Borszczów.				
813	Ks. Franc. Wołoszyński	4	25		
814	Jadwiga Heinrichówna	15	—		
816	Stanisław Maly	3	—		
817	Mieczysław Smagłowski	6	—		
818	Olga Gałek	6	—		
819	Ks. Franciszek Buchhorn	17	30		
821	Antoni Kraiński	14	20		
823	Emilian Koziorowski	23	90		
824	August Eustachiewicz	10	50		
825	Ks. Kołodziej	2	—		
826	Czytelnia ludowa	14	27		
827	Ks. Wincenty Mroczyński	7	80		
830	Ks. Topolnicki	27	11		
831	Ks. Dziurzyński	2	—		
832	Ks. Piotr Bilik	5	—		
835	Edmund Dzierzek	2	—		
836	Ferdynand Jurasek	7	—		
837	Teofila Wartanowiczowa	7	50		
838	Szczepan Dobrucki	6	04		
840	T. Czarkowski-Golejewski	4	—		
841	Stanisław Gromnicki	2	—		
843	J. Sobolewski	4	26		
844	K. Dobrowolski	25	50		
845	H. Kochanowicz	6	10		
846	Kulesiński	8	50		
847	Z. Jakliński	14	46	245	69
	Czernichów.				
848	Karol Malsburg	40	20		
849	Ignacy Góratowski	8	01		
850	Jan Topolski	2	20		
851	Ks. Wład. Jelonek	5	—		
852	Jan Kuźma	11	—		
853	Ks. Wład. Jelonek	34	67		
854	Wójcik	—	30		
855	Janina Dziamina	5	80	107	18
	Czortków.				
858	Alfred Doschot	10	—		
860	Stanisław Bodnar	2	—		
863	Antoni Kostecki	7	70		
866	Paweł Grębosz	9	50		
867	Stanisław Czekoński	5	—		
868	Wiktor Krotochwil	14	40		
	Do przeniesienia	48	60	522	98
	Z przeniesienia	48	60	522	98
869	Adolf Skopowski	4	—		
870	Jougan	9	30		
871	Józef Grabski	9	—		
872	Gerżabkowie	107	—		
874	Konw. OO. Dominikanów	6	—		
876	Michał Zawadzki	2	—		
878	Władysław Dutczyński	20	—		
879	Karolina Bielańska	2	—		
880	Andrzej Kosiński	13	—		
881	Dr Ludwik Grzybowski	56	04		
884	Sebastyan Noworolski	2	50		
886	P. Jakubowski	1	—		
887	Jan Kościelny	4	—		
888	Jan Dudziński	4	40		
889	Patocki	10	—		
893	Franciszek Mysłowski	10	—		
895	C. k. Straż skarbowa	2	80		
897	Niewczas	3	70		
902	Dr Ludwik Lutyński	4	—		
903	Świerzawski	15	—		
909	Dr Promiński	6	20		
911	Apolinary Woiński	10	—		
914	Adam Noel	22	20		
920	Baron Wilh. Lewartowski	8	—		
921	Erazm Rawski	2	—		
922	Julian Domański	4	—		
926	Jan Amon	5	-		
927	Adolf Kintzl	10	—		
930	Janikowski	4	—		
933	Karol Podlewski	1	—		
934	Ks. Moczarowski	2	—		
936	Michałowski	3	—		
942	S. Winnicka	28	66		
943	P. Fabian	12	86	453	26
	Dobromil.				
1104	Erwin Windakiewicz	16			
1109	Ks. Jan Nawrocki	4	20		
1110	Maryan Mayer	2	20		
1111	I. Owoc	12	—		
1117	Ks. Antoni Koliński	19	90	54	30
	Gorlice.				
1152	Dr Michał Maciejowski	4	80		
1153	Dr Władysław Kisiel	24	—		
1158	Jan Mayer	2	10	30	90
	Horodenka.				
1174	Józef Krukowicz	8	60		
1175	Tytus Zulauf	13	61		
1180	Władysław Koegler	7	18		
1181	Kazimierz Rodakowski	13	80		
1183	Helena Grodzicka	17	80		
1184	Adolf Cieński	4	—		
1186	Dr Edmund Karabiński	24	40		
1187	Leon Jaskółowski	1	20		
1188	Ludwik Zelmanowicz	1	42	92	01
	Do przeniesienia			1153	45

Liczba listy	Składkujący	Zebrano K.	Zebrano h.	Razem K.	Razem h.
	Z przeniesienia . .			1153	45
	Limanowa.				
1198	Tow. „Sokół"	10	50		
1199	„ „Kasyno"	5	—		
1201	Jadwiga Marsowa	3	10		
1203	Bronisława Beckowa . .	7	10		
1205	Emanuel Winter	8	—	33	70
	Gliniany.				
1220	Kazimierz Janko	10	—		
1221	Ks. Jan Ślęzak	10	—		
1222	Dr Włodzimierz Sokalski .	4	—		
1223	Tadeusz Dworski	10	60		
1224	Dr Włodzim. Mendlewski .	14	22		
1225	Michał Ratuszyński . . .	5	30	54	12
	Przemyślany.				
1268	Dr Mikołaj Trelski . . .	2	40		
1269	Ks. Stanisław Hopek . .	5	—	7	40
	Podwołoczyska.				
1287	Wanda Świderska	27	80		
1288	Józef Horitza	50	50		
1289	Filip Gall	4	70		
1290	Ignacy Mester	18	20		
1292	K. Armatys	1	—		
1293	Dr Zygmunt Pilecki . . .	4	—		
1294	Ks. Cisło	6	56		
1295	K. Balicki	8	80		
1296	Osowski	8	30		
1297	Germanis	14	40		
1298	J. Bochniewicz	2	80		
1300	Anna Dawidowa	10	—		
1301	Dr Gromnicki	5	—		
1302	Edward Kollak	5	44	167	50
	Rudki.				
1318	Eugeniusz Borawski . . .	2	—		
1325	Albin Rayski	10	—		
1327	Aleksander hr. Skarbek .	10	—	22	—
	Nowy Targ.				
1336	Dr Jan Bednarski	2	40		
1337	Aleksander Lgocki . . .	4	—		
1338	Piotr Wrocławiak	1	—		
1339	Dr Herman Scheier . . .	2	—		
1340	Dr Marcin Kostecki . . .	1	—		
1341	Karol Stopiński	9	40		
1343	Wincenty Łobos	12	50		
1344	Józef Stefański	3	70		
1345	Izabela Liberakowa . . .	16	—		
1346	Karol Gumiński	15	70		
1348	Ignacy Borek	4	30		
1351	Dr Stanisław Hilson . .	2	—		
1353	Stanisława Rudzka . . .	44	—		
1354	Marya Kabłakowa . . .	10	80		
1356	Karolina Geisslerowa . .	2	—		
1358	Aniela Lgocka	2	—		
1359	Edward Nowotny	2	—		
1360	Ks. Jakób Horajka . . .	3	50		
1367	Franciszek Orawiec . . .	4	50		
1369	Michał Pachucki	2	58		
1370	Antoni Kowalczyk . . .	6	—		
	Do przeniesienia . .	151	38	1438	17

Liczba listy	Składkujący	Zebrano K.	Zebrano h.	Razem K.	Razem h.
	Z przeniesienia . .	151	38	1438	17
1371	W. Dobrowolski	17	61		
1374	Tow. „Kasyno"	8	58		
1375	Mandel Jakób	2	30		
1376	Jan Stanek	1	—		
1377	Wojciech Walicki	3	80	184	67
	Ciężkowice.				
1403	Joachim Turteltaub . . .	10	39		
1405	Ks. Jacek Michalik . . .	2	—		
1406	Adam Rożański	2	—		
1407	Karol Schiroky	—	44		
1409	Michał Eustachiewicz . .	6	88		
1410	Miszke	6	60		
1412	Ossowski	4	47		
1415	Antoni Pitala	—	40		
1416	Gałuszka	21	53		
1418	Ant. de Schebenitz Stecher	1	—		
1422	Ks. Wojciech Dutkowski .	3	—		
1429	Krawczyk	5	—		
1430	Franciszek Kozak	1	—		
1431	Karol Ołpiński	1	—		
1432	Zwierzchność gminy . .	2	10		
1433	Stanisław Dutkiewicz . .	1	12		
1434	J. Turteltaub	1	16		
1435	J. Turteltaub	2	—	72	09
	Jarosław.				
1480	Włodzimierz Bieniewski .	4	—		
1481	August Bezucha	3	80		
1488	Harkam	2	—		
1489	Stanisław Hołub	7	40		
1490	Władysław Hajdukiewicz	15	—		
1496	Bronisław Kreisel	6	30		
1503	Łaszczyński	5	—		
1512	Stanisław Niewiadomski .	7	05		
1520	Ks. Prymar	4	—		
1526	Michał Świtalski	6	50		
1528	Witold Szlindenbuch . .	2	—		
1530	Stanisław Szymański . .	11		74	05
	Schodnica.				
1588	Ks. Marya Lubomirska .	10	—	10	—
	Leszczyny.				
1629	Andrzej Macher	4	90		
1630	Jan Solich	3	10		
1631	Józef Sroka	1	80		
1633	Jan Gąsior	27	14		
1634	Szczepan Pacek	1	60		
1635	Jan Wippel	5	10		
1636	Andrzej Kubala	6	80		
1637	Andrzej Frydel	7	10		
1638	Aleksander Smidowicz . .	10	44		
1641	Michał Stopka	1	84	69	82
	Olesko.				
1644	Zofia Ujejska	8	60		
1645	Władysław Tomkiewicz .	10	—		
1647	Emil Kiselka	2	20		
1648	Marya Demelówna . . .	9	—		
1649	Józef Dąbrowski	4	48		
1650	Aniela Hubicka	5	—	39	28
	Razem . .			18[illegible]	[illegible]

Od Administracyi.

Szanownych przedpłacicieli „Mie[illegible] T. S. L. oraz Koła miejscowe uprasza się o w[illegible]nie tak zaległej przedpłaty za nasz organ, jako też i należytości za rok bież.

Roczna przedpłata 4 Kor.

Przy grach i zabawach, przy uroczystościach publicznych, narodowych i rodzinnych, przy zakładach i zapisach wszędzie i zawsze pamiętajmy o funduszach

Towarzystwa „Szkoły Ludowej“.

Za pośrednictwem Zarządu głównego T. S. L.

Koła miejscowe nabywać mogą według katalogu wzorowego

Biblioteczki normalne dla czytelń ludowych

po następujących cenach:

Biblioteczki	I. stopnia **(A)**	II. stopnia **(B)**	III. stopnia **(C)**
Nieoprawione	32 kor.[1]	51 kor.[2]	157 kor.[3]
Oprawione	50 kor.	73 kor.	194 kor.
Oprawione, z pudłem służącem zarazem za szafkę	55 kor.	78 kor.	200 kor.

UWAGA.

Za opakowanie książek dopłaca się 1 koronę.

Za dołączenie Trylogii H. Sienkiewicza do biblioteki I. lub II. stopnia dopłaca się 5 kor.

[1] Cena księgarska 40 koron. [2] 64 koron. [3] 197 koron.

Na dochód Tow. „Szkoły Ludowej“ wydał Zarząd główny w Krakowie

ILLUSTROWANE POCZTÓWKI

z reprodukcyą przepięknego obrazu Piotra Stachiewicza

„Allegorya T. S. L.“

Koła miejscowe T. S. L. nabywać mogą pocztówki te w ilości najmniej 50 sztuk, przyczem zyskują na cele miejscowe Koła bardzo znaczny opust. Sprzedaż tylko za gotówkę. — 100 sztuk 10 koron (bez opustu).

Nakładem Tow. „Szkoły Ludowej“. — Odpowiedzialny redaktor **Stanisław Nowicki**.
Czcionkami Drukarni Literackiej w Krakowie (Jagiellońska 10) pod zarządem L. K. Górskiego.